

Załącznik do Uchwały Nr XXIX/541/12
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia 17 grudnia 2012r.

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
W POZNANIU
DEPARTAMENT OCHRONY ZDROWIA
I PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM
WYDZIAŁ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM**

**WOJEWÓDZKI PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
NA LATA 2013-2017**

POZNAŃ, GRUDZIEŃ 2012

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. POSTAWY I ZACHOWANIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO WOBEC ALKOHOLU	5
2. STRATEGIE I ZAŁOŻENIA MERYTORYCZNE PROGRAMU	11
I. Ograniczenie szkód wynikających ze spożywania alkoholu	11
II. Ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci z rodzin, z problemem alkoholowym, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	14
III. Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież.....	16
IV. Poprawa jakości działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.....	19
V. Wzmocnienie podmiotów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu	20
VI. Monitoring	23
3. FINANSOWANIE PROGRAMU	24

WPROWADZENIE

Wśród wielu problemów społecznych występujących w Polsce, jako jedne z czołowych, wysuwają się problemy związane z nadużywaniem alkoholu. Konsumpcja alkoholu ma istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek, jak i rodzin, a jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących szkodliwie, ale wpływają też na całą populację.

Podstawę prawną rozwiązywania problemów alkoholowych w Polsce stanowi ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70 poz. 473 ze zmianami).

Ustawa określa kierunki polityki państwa wobec alkoholu. Kompleksowo reguluje zagadnienia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wskazuje zadania z tego zakresu oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację, określa również źródła finansowania tych zadań, w tym samorządu województwa.

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi polski system profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oparty jest na trzech różnych poziomach administracji – rządowej, samorządów wojewódzkich oraz samorządów gminnych. Na każdym poziomie realizowany jest na podstawie wzajemnie komplementarnych programów:

1. Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
2. Wojewódzkich Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
3. Gminnych Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych samorządy województw udzielają pomocy merytorycznej i organizacyjnej samorządom gminnym. Natomiast jednym z problemów w nim określonych jest pogarszająca się jakość działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz wydatkowanie środków na zadania niezwiązane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W większości planowanych działań przeciwdziałającym temu stanowi rzeczy, jako proponowani realizatorzy wymienione są samorządy województw, w związku, z czym nieodzownym jest potraktowanie tego zakresu działań jako priorytetowe.

**Krajowe dokumenty programowe to:
Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015** wśród najważniejszych problemów wymienia:

- szkody zdrowotne wynikające ze spożywania alkoholu,
- nadmierną dostępność alkoholu,
- zaburzenia życia rodzinnego w związku z alkoholem, w tym szkody zdrowotne i rozwojowe dzieci z rodzin alkoholowych,
- picie alkoholu przez dzieci i młodzież,
- zjawisko przemocy w rodzinie w związku z używaniem alkoholu,
- pogarszającą się jakość działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz wydatkowanie środków z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych na zadania niezwiązane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
- naruszenie prawa związane z alkoholem,
- brak naukowych danych na temat strat ekonomicznych związanych z alkoholem.

Biorąc pod uwagę wymienione powyżej problemy sformułowanych zostało osiem celów strategicznych:

1. Ograniczenie szkód zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu,
2. Zmniejszenie dostępności i zmiana struktury spożywanego alkoholu,
3. Ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego, w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
4. Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież,
5. Ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom,
6. Poprawa jakości działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ograniczenie wydatkowania środków finansowych na zadania niezwiązane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
7. Ograniczenie przypadków naruszeń prawa w związku z alkoholem,
8. Oszacowanie strat ekonomicznych związanych z alkoholem.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych koresponduje z zapisami **Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015**, w szczególności z celem operacyjnym nr 2: Zmniejszenie i zmiana struktury spożycia alkoholu oraz zmniejszenie szkód zdrowotnych spowodowanych alkoholem – ujętym w celach dotyczących czynników ryzyka i działań w zakresie promocji. Narodowy Program Zdrowia za najważniejsze zadania w tym obszarze wymienia:

1. Ograniczenie dostępności alkoholu:
  - zmniejszenie liczby punktów sprzedaży,
  - ograniczenie dostępności alkoholu w pobliżu głównych dróg krajowych,
  - egzekwowanie zakazu sprzedaży nietrzeźwym,
  - egzekwowanie zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim.
2. Ograniczenie ekonomicznej dostępności alkoholu,
3. Ograniczenie nielegalnego obrotu napojami alkoholowymi:
  - ograniczenie przemytu,
  - ograniczenie nielegalnego gorzelnictwa,
  - ograniczenie promocji napojów alkoholowych.
4. Rozwijanie grup wsparcia,

5. Wdrożenie procedury wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji do praktyki lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej (POZ),
6. Tworzenie i upowszechnianie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, nauczycieli i rodziców,
7. Zwiększenie kompetencji nauczycieli, instruktorów i animatorów kultury, pedagogów oraz psychologów w zakresie profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, w tym profilaktyki problemów alkoholowych,
8. Zwiększenie dostępności pomocy profilaktycznej dla dzieci i młodzieży z grup podwyższonego ryzyka.

Kolejnym z krajowych programów **jest Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**, który określa zadania w zakresie zapewnienia ochrony i udzielania pomocy ofiarom przemocy, prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

1. POSTAWY I ZACHOWANIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO WOBEC ALKOHOLU ¹

Napoje alkoholowe należą do najpowszechniej spożywanych dóbr konsumpcyjnych. Jednocześnie jest to towar szczególnego rodzaju. Jego specyfika polega na tym, że z piciem wiązać się może wiele negatywnych konsekwencji zdrowotnych i społecznych. Wynika to z psychoaktywnej funkcji tej substancji. W każdej niemal kulturze istnieje jakaś substancja o tych właściwościach, której używanie jest powszechnie akceptowane, chociaż obwarowane licznymi ograniczeniami regulowanymi przez zespół norm. Owe normy odnoszą się do częstości jej używania, ilości przyjmowanej jednorazowo, okoliczności w jakich można po nią sięgać. Dla naszego kręgu kulturowego taką substancją jest właśnie alkohol. Jeśli używany jest w zgodzie z normami, powstanie negatywnych konsekwencji jest mniej prawdopodobne, jeśli owe normy się przekracza - prawdopodobieństwo przykrych konsekwencji rośnie.

W planowaniu i prowadzeniu działań zmierzających do rozwiązywania problemów alkoholowych ważne jest posiadanie rzetelnej wiedzy dotyczącej wzorców zachowań związanych z konsumpcją napojów alkoholowych przez mieszkańców województwa, a także systematyczne aktualizowanie bieżących informacji odnośnie struktury spożycia alkoholu oraz postaw zachowań wobec wybranych kategorii zjawisk i problemów alkoholowych.

Realizując zadania kolejnych wojewódzkich programów profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych, Samorząd Województwa Wielkopolskiego opierał się przede wszystkim o profesjonalną diagnozę oraz monitorowanie podejmowanych działań. Przedstawiony poniżej zakres problemów wynika z treści raportu opracowanego na zlecenie Zarządu Województwa Wielkopolskiego roku 2005 zatytułowanego „Badanie postaw i zachowań Polaków oraz mieszkańców województwa wielkopolskiego wobec problemów alkoholowych”.

---

¹ Informacje na podstawie raportu z badań ankietowych zrealizowanych w 2005 roku pt. „Badanie postaw i zachowań Polaków oraz mieszkańców województwa wielkopolskiego wobec problemów alkoholowych” opracowanego przez Pracownię Badań Społecznych w Sopocie

Badanie przeprowadzono w listopadzie 2005 roku w oparciu o indywidualne, bezpośrednie wywiady z respondentami z reprezentatywnej grupy dorosłych mieszkańców województwa wybranych losowo.

Mieszkańcy województwa wielkopolskiego nieznacznie rzadziej niż ogół Polaków wymieniają alkoholizm jako najważniejszy problem w skali lokalnej (7% w porównaniu z 10%). Podobnie często jak ogół Polaków (5%) mieszkańcy Wielkopolski wskazują również picie alkoholu przez młodzież jako najistotniejszy problem w ich regionie (4%).

Tabela 1. Najważniejszy problem społeczny w Polsce w ocenie badanych (odsetki respondentów)

	woj. wielkopolskie	Polska
	Najważniejszy problem	Najważniejszy problem
Przestępczość gospodarcza	13,8%	15,1%
Przestępczość pospolita	1,9%	4,5%
Narkomania	6,1%	7,3%
Zanieczyszczenie środowiska	1,0%	0,7%
Alkoholizm	5,7%	7,1%
Kryzys moralny	1,1%	2,9%
Zły stan zdrowia społeczeństwa	5,3%	5,7%
Spadek stopy życiowej	7,0%	8,2%
Sytuacja mieszkaniowa	2,5%	1,4%
Przemoc w rodzinie	9,5%	3,6%
Przemoc i agresja na ulicach	2,4%	5,6%
Picie przez młodzież	3,0%	1,9%
Bezrobocie	40,0%	35,6%
AIDS	0,8%	0,6%
Razem	100%	100%

Średnio każdy mieszkaniec województwa wielkopolskiego wypija 2,66 litra stuprocentowego alkoholu (statystyczny Polak: 4,31 l), przy czym mieszkańcy Wielkopolski piją mniej zarówno napojów spirytusowych (1,2 vs 2,02 l), piwa (1,27 vs 1,92 l) jak i wina (0,19 vs 0,37 l) niż Polacy. W województwie mężczyźni piją prawie cztery razy więcej alkoholu niż kobiety, w Polsce różnica ta jest trzykrotna. Najwięcej wypijają bezrobotni mężczyźni (13 l).

Tabela 2. Średnie roczne spożycie w litrach 100% alkoholu i struktura konsumpcji różnych napojów alkoholowych (w odsetkach)

	woj. wielkopolskie	Polska
Napoje spirytusowe		
Średnia dla wszystkich badanych	1,20	2,02
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	1,52	2,44
Udział w spożyciu (odsetki)	44,9%	46,90%
Wino		
Średnia dla wszystkich badanych	0,19	0,37
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	0,24	0,44

Udział w spożyciu (odsetki)	7,2%	8,60%
Piwo		
Średnia dla wszystkich badanych	1,27	1,92
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	1,61	2,30
Udział w spożyciu (odsetki)	47,8%	44,50%
Napoje alkoholowe ogółem		
Średnia dla wszystkich badanych	2,66	4,31
Średnia dla konsumentów napojów alkoholowych	3,37	5,18

Wśród respondentów z województwa wielkopolskiego najpopularniejsze jest wino (w ciągu ostatniego roku przynajmniej raz piło je 64% badanych), a mniej popularne są napoje spirytusowe (55%).

Pomimo, że wino jest najpopularniejsze, to ma zdecydowanie najmniejszy udział (7%) w strukturze spożycia alkoholu przez mieszkańców województwa wielkopolskiego. Przeważającą część (48%) ogółem wypitego przez nich alkoholu stanowi piwo, nieco mniejszy udział mają wysokoprocentowe napoje alkoholowe (45%). W Polsce struktura spożycia jest nieco inna – w ogólnie spożytym alkoholu przeważają napoje alkoholowe (47%) nad piwem (45%).

Tabela 3. Wzory picia - odsetki osób pijących poszczególne rodzaje alkoholów oraz ich kombinacji wśród wszystkich respondentów oraz wśród konsumentów

	Odsetki pijących poszczególne napoje alkoholowe wśród wszystkich		Odsetki pijących poszczególne napoje alkoholowe wśród konsumentów	
	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska
Napoje alkoholowe				
Napoje spirytusowe	54,7%	61,7%	69,0%	73,4%
Wino	63,8%	67,1%	80,4%	79,7%
Piwo	60,5%	65,7%	76,3%	78,1%
Kombinacje napojów alkoholowych				
Abstynenci	20,7%	15,9%	X	X
Tylko napoje spirytusowe	1,5%	2,9%	1,9%	3,4%
Tylko wino	9,2%	8,7%	11,6%	10,3%
Tylko piwo	5,3%	4,8%	6,6%	5,7%
Napoje spirytusowe i wino	8,0%	6,8%	10,1%	8,0%
Napoje spirytusowe i piwo	8,7%	9,3%	11,0%	11,0%
Wino i piwo	10,1%	8,9%	12,7%	10,5%
Napoje spirytusowe i wino i piwo	36,5%	42,7%	46,0%	50,9%

Rozkłady poziomego spożycia alkoholu w Polsce i województwie wielkopolskim są stosunkowo zbliżone. Niewielkie różnice pojawiają się w przypadku grup rocznie

spożywających powyżej 6 l czystego spirytusu. W województwie mniejszy jest odsetek osób z grupy o najwyższym poziomie spożycia alkoholu: podczas gdy 10% Polaków konsumuje rocznie powyżej 12 l czystego alkoholu, w województwie wielkopolskim sytuacja taka ma miejsce w przypadku 6% respondentów, zaś wśród badanych wypijających rocznie 6-12 l różnice między Wielkopolską a Polską wynoszą odpowiednio: 7% i 9%.

Tabela 4. Częstotliwość picia (konsumenci danego napoju alkoholowego)

	Średnia liczba przypadków picia w roku		Odsetek pijących w czasie ostatnich 2 dni		Odsetek pijących w czasie ostatnich 7 dni	
	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska
Wódka	30	40	10,3%	17,9%	35,9%	35,1%
Bimber	2	7	0,0%	0,0%	0,0%	11,4%
Wino	14	18	4,1%	7,1%	15,7%	18,5%
Wino domowe	13	22	3,6%	5,4%	10,5%	20,8%
Piwo	57	77	27,0%	38,9%	54,1%	74,1%

W województwie wielkopolskim występuje zdecydowanie mniejszy odsetek osób w grupie ryzyka – tzn. mężczyzn konsumujących powyżej 10 l czystego alkoholu rocznie oraz kobiet pijących ponad 7,5 l – niż w całej Polsce (9% vs 16%). Przy czym w województwie wśród kobiet 2% należy do grupy ryzyka, a wśród mężczyzn – 15%. W województwie wielkopolskim występuje większy odsetek abstynentów (osób, które zadeklarowały, że nie piły żadnego alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy) niż w skali całego kraju (21% w porównaniu do 16%).

O ile odsetek abstynentów wśród kobiet w wielkopolskiej i ogólnopolskiej edycji badania jest stosunkowo wyrównany (odpowiednio 27% i 23%), tak wśród mężczyzn z Wielkopolskiego abstynenci stanowią zdecydowanie większą frakcję niż wśród ogółu Polaków (14% vs 8%).

Abstynencja jest zjawiskiem obserwowanym najczęściej wśród najstarszych, najuboższych oraz najslabiej wykształconych mieszkank województwa wielkopolskiego.

Tabela 5. Rozpowszechnienie abstynencji

	kobieta		mężczyzna		ogółem	
	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska
Ogółem	26,7%	23,4%	14,2%	7,7%	20,7%	15,8%
Wiek						
18-29 lat	14,2%	9,8%	15,8%	3,1%	15,0%	6,0%
30-39 lat	15,6%	7,6%	0,0%	4,3%	8,0%	6,0%
40-49 lat	17,3%	14,7%	16,2%	6,7%	16,7%	9,8%
50-64 lata	26,1%	25,7%	12,0%	10,3%	19,8%	18,8%
65 i więcej lat	59,6%	54,5%	32,2%	17,4%	49,5%	40,7%
Wielkość miejscowości						
miasto pow. 200 tys.	27,0%	19,2%	9,3%	8,3%	19,0%	14,2%
miasto 50-200 tys.	14,0%	18,3%	0,0%	7,2%	7,5%	12,6%
miasto <50 tys.	28,5%	23,4%	11,4%	6,1%	20,4%	15,3%

	kobieta		mężczyzna		ogółem	
	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska
Wieś	30,0%	29,0%	22,7%	8,5%	26,4%	18,6%
Wykształcenie						
Podstawowe	50,2%	37,8%	26,3%	11,2%	42,5%	26,7%
Zawodowe	24,8%	21,6%	11,2%	6,5%	16,3%	12,1%
Średnie	14,7%	18,1%	11,0%	6,0%	13,0%	13,0%
Wyższe	16,6%	10,7%	20,9%	9,0%	18,5%	9,8%
Status zawodowy						
Praca zawodowa	17,8%	12,2%	11,2%	4,0%	13,7%	7,7%
Rencista, emeryt	43,6%	41,7%	27,6%	16,7%	37,4%	32,1%
Uczeń, student	3,7%	2,3%	5,0%	3,7%	4,3%	2,4%
Gospodyni domowa	16,7%	18,4%	*	*	16,7%	18,4%
Bezrobotny	18,0%	11,3%	0,0%	6,5%	10,0%	8,7%
Stosunek do religii						
wierzący i praktykujący	28,6%	26,2%	15,1%	9,8%	22,5%	19,5%
Pozostali	13,1%	11,9%	11,7%	4,6%	12,2%	7,7%
Dochód gospodarstwa domowego						
do 500 zł	51,8%	31,0%	0,0%	9,4%	47,3%	20,0%
501-1000 zł	36,5%	33,3%	26,1%	11,9%	32,7%	26,0%
1001-1500 zł	47,3%	24,8%	22,9%	5,7%	33,3%	15,4%
1501-2000 zł	23,0%	12,5%	18,4%	7,2%	21,0%	10,0%
2001-3000 zł	13,9%	18,6%	3,6%	11,1%	8,6%	14,4%
Ponad 3000 zł	4,5%	12,5%	0,0%	5,3%	2,2%	8,6%

* - zbyt małe liczebności (mniej niż 15 osób).

Ponad jedna trzecia (35%) mieszkańców województwa pierwszy raz wypija alkohol przed 18 rokiem życia.

Podczas gdy 35% wielkopolskich respondentów pierwszy raz spożyło alkohol przed ukończeniem 18. roku życia, jedynie 18% uznaje inicjację w okresie niepełnoletności za dopuszczalną.

Na nielegalnym rynku mieszkańcy województwa wielkopolskiego kupują alkohol nieznacznie rzadziej niż wszyscy Polacy (odpowiednio 4% vs 8%).

Mieszkańcy województwa wielkopolskiego podobnie często (5% vs 3%) jak ogół Polaków przyznają się do prowadzenia samochodu po spożyciu alkoholu, przy czym w Wielkopolsce podobnie często postępują tak mężczyźni (6%) jak kobiety (4%).

Tabela 6. Kierowanie przez badanego samochodem lub innym pojazdem mechanicznym w czasie ostatnich 12 miesięcy pod wpływem alkoholu (odsetki wśród badanych prowadzących samochód lub inny pojazd mechaniczny przynajmniej raz w czasie ostatnich 12 miesięcy)

	woj. wielkopolskie	Polska
Tak	5,3%	2,9%
Nie	94,7%	96,3%
nie pamiętam, trudno powiedzieć	0,0%	0,8%
Razem	100%	100%

Tabela 7. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu według płci i wieku wśród osób prowadzących samochód przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy

	Kobieta		Mężczyzna		ogółem	
	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska	woj. wielkopolskie	Polska
Ogółem	3,8%	2,0%	6,1%	3,3%	5,3%	2,9%
Wiek						
18-29 lat	5,4%	4,2%	1,6%	1,4%	3,2%	2,1%
30-39 lat	0,0%	2,6%	13,0%	4,7%	8,6%	3,9%
40-49 lat	0,0%	0,0%	5,7%	1,8%	3,7%	1,3%
50-64 lata	2,6%	0,0%	5,0%	4,7%	4,4%	3,8%
65 i więcej lat	26,1%	0,0%	0,0%	5,0%	10,7%	3,7%

Co piąty (20%) badany widział nietrzeźwego prowadzącego samochód; interwencję w tej sytuacji podjął prawie co drugi jej świadek (w Polsce co trzeci).

W pracy w ciągu ostatniego roku piło 4% konsumentów z województwa wielkopolskiego (w Polsce 8%); trzykrotnie częściej byli to mężczyźni niż kobiety (w Polsce jest pod tym względem dwukrotna przewaga mężczyzn).

Wśród kobiet, które kiedykolwiek były w ciąży, do kilkukrotnego spożywania alkoholu w tym okresie przyznało się 51%.

Niespełna, co drugi (49%) mieszkaniec województwa wielkopolskiego widział pijących nastolatków (w badaniu ogólnopolskim znacznie więcej, bo aż 72% badanych). Jedynie 12% świadków takiego zdarzenia próbowało w tej sytuacji interweniować. Fakt sprzedaży alkoholu nieletnim dostrzegło natomiast 16% badanych mieszkańców Wielkopolski, a interwencję w takiej sytuacji podjął niespełna, co piąty (18%) z nich.

Niemal, co czwarty (24%) mieszkaniec województwa wielkopolskiego nie zauważył w ciągu ostatnich 6 miesięcy zmiany w zachowaniu sprzedawców wobec młodych ludzi chcących kupić alkohol. Na częstsze legitymowanie oraz odmowę sprzedaży alkoholu młodo wyglądającym klientom zwróciło uwagę odpowiednio 19% i 27% badanych. W Polsce tendencje są zbliżone.

16% badanych mieszkańców Wielkopolski przyznało, że w ich rodzinie zdarzały się przykre sytuacje mające związek z pićm alkoholu, z czego ponad połowa (54%) zadeklarowała, że takie zdarzenie miało miejsce w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Osoby należące do grupy o najwyższym poziomie konsumpcji najczęściej przyznawały, że ostatnio miały takie doświadczenie (80%).

Jeśli zaś chodzi o bycie świadkiem sytuacji, gdy bieda lub nieszczęście jakiejś rodziny były spowodowane pijaństwem, to wspomniało o tym 36% mieszkańców województwa wielkopolskiego i co drugi respondent w próbie ogólnopolskiej.

8% mieszkańców województwa zadeklarowało, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy w ich najbliższej rodzinie miał miejsce co najmniej jeden przypadek przemocy fizycznej. Zaś 12% mieszkańców województwa przyznało, że w ich najbliższym otoczeniu doszło do przemocy psychicznej. Badanie ogólnopolskie ujawniło podobne prawidłowości.

Ze strony nietrzeźwych agresja słowna jest znacznie bardziej powszechna niż przemoc fizyczna: około co piąty mieszkaniec województwa (21%) był w ostatnim roku świadkiem agresji słownej, a co dziesiąty (10%) doświadczył jej osobiście.

Przypadki agresji fizycznej ze strony nietrzeźwych miały miejsce rzadziej –

obserwowało ją 14% ankietowanych, a 4% padło jej ofiarą. W skali kraju 28% było świadkiem agresji słownej, a 12% – przemocy fizycznej. Odpowiednie odsetki dla bycia ofiarą tych dwóch typów przemocy wynoszą: 17% i 4%.

Rozważając łącznie przypadki bycia ofiarą agresji fizycznej i słownej okazuje się, że najczęściej narażone na nią były osoby wypijające ponad 12 l sto procentowego alkoholu rocznie (28%).

Podobnie jak ogół Polaków (74%), mieszkańcy województwa wielkopolskiego w zdecydowanej większości opowiadają się za kontrolą państwa nad handlem alkoholem (63%). Warto również zwrócić uwagę, iż w odróżnieniu od ogólnopolskiej edycji badania, w której wraz z przechodzeniem do grup o coraz wyższym poziomie spożycia alkoholu maleje odsetek osób dostrzegających potrzebę takiej regulacji, w wielkopolskiej edycji badania odsetek zwolenników kontroli państwowej jest równie wysoki wśród abstynentów, jak i osób konsumujących rocznie ponad 12 l czystego alkoholu (odpowiednio 73% i 74%).

Restryktywna postawa mieszkańców Wielkopolski względem handlu alkoholem znalazła odzwierciedlenie również w stosunku do liczby punktów sprzedaży różnego rodzaju alkoholi. W przypadku wszystkich rodzajów alkoholu ok. 88% respondentów opowiedziało się za zachowaniem tej samej lub zmniejszeniem liczby punktów sprzedaży. W skali całego kraju wystąpiła podobna prawidłowość.

W województwie wielkopolskim 80% respondentów było zdania, iż mężczyzna ważący ok. 80 kg nie mógłby, zgodnie z polskim prawem, prowadzić auta godzinę po wypiciu jednej półlitrowej butelki piwa o mocy ok. 5%. W całej Polsce opinię taką wyraził nieco mniejszy odsetek - ok. 75% ankietowanych.

Działania mające utrudniać dostęp młodzieży do alkoholu cieszyły się dużym poparciem mieszkańców województwa wielkopolskiego z wyjątkiem regulacji prawnych, takich jak podniesienie granicy wieku umożliwiającej legalny zakup alkoholu, czy całkowity zakaz reklamy (odpowiednio 71% i 59% - suma odpowiedzi „raczej” i „zdecydowanie popieram”). Również w próbie ogólnopolskiej te inicjatywy miały najniższy odsetek zwolenników.

2. STRATEGIE I ZAŁOŻENIA MERYTORYCZNE PROGRAMU

CEL STRATEGICZNY PROGRAMU:

Wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz problemom im towarzyszącym w województwie wielkopolskim

CELE OPERACYJNE PROGRAMU:

I. Ograniczenie szkód wynikających ze spożywania alkoholu.

I.1. Ograniczenie szkód wynikających z picia szkodliwego i uzależnienia od alkoholu, w tym zmniejszenie odsetka konsumentów spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie.

Beneficjenci:

- osoby uzależnione, pijące ryzykownie i szkodliwie;
- środowiska abstynenckie;
- pracownicy leczenia odwykowego;

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych szkoleń;
- liczba osób biorących udział w szkoleniach;
- liczba uczestników programów terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu, współuzależnionych oraz uzależnionych krzyżowo;
- wielkość wskaźników rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych spowodowanych używaniem alkoholu, leczonych w placówkach ambulatoryjnych oraz wskaźników hospitalizacji zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu w województwie wielkopolskim;
- liczba zakładów leczenia odwykowego objętych programami konsultacyjno-superwizyjnymi;
- liczba interwencji wobec osób uzależnionych podjętych przez gminne komisje
- liczba projektów oraz programów interwencyjno-motywacyjnych dla osób z problemem alkoholowym;

Działania:

- I.1.1. Prowadzenie edukacji oraz działań wspierających dla osób pijących ryzykownie i szkodliwie.
- I.1.2. Zwiększanie jakości oraz dostępności oferty interwencyjno-motywacyjnej dla osób z problemem alkoholowym.
- I.1.3 Wsparcie i wdrażanie programów profilaktyki problemów alkoholowych w środowisku pracy.
- I.1.4. Wsparcie i prowadzenie szkoleń z zakresu rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- I.1.5. Wsparcie i prowadzenie szkoleń dla członków środowisk abstynenckich.
- I.1.6. Doskonalenie zawodowe pracowników leczenia odwykowego.
- I.1.7. Wsparcie programów konsultacyjno – superwizyjnych zakładów leczenia odwykowego.

I.2. Poprawa stanu psychofizycznego i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od alkoholu.

Beneficjenci:

- osoby uzależnione i wykluczone społecznie;

- środowiska abstynenckie;
- osoby uzależnione przebywające w zakładach karnych;
- placówki leczenia odwykowego;
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia;

Wskaźniki:

- wysokość środków przeznaczanych na realizację zadań pozaleczniczych Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia;
- liczba działań mających na celu readaptację społeczną, w tym zawodową osób uzależnionych po zakończonym leczeniu odwykowym;
- liczba funkcjonujących i nowopowstałych Centrów Integracji Społecznej oraz Klubów Integracji Społecznej;
- liczba osób po zakończonej terapii, uczestniczących w programach realizowanych w CIS-ach, KIS-ach lub innych programach integracyjnych;
- liczba działających klubów i stowarzyszeń abstynenckich oraz grup AA, Al-Anon na terenie województwa wielkopolskiego;
- liczba osób objętych działaniem stowarzyszeń i klubów abstynenckich na terenie województwa wielkopolskiego;

Działania:

- I.2.1. Zwiększenie jakości oraz dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu w tym rozszerzenie oferty programów terapeutycznych.
- I.2.2. Wspieranie rozwoju placówek świadczących usługi terapeutyczne dla osób uzależnionych od alkoholu.
- I.2.3. Wspieranie działalności pozaleczniczej Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.
- I.2.4. Zwiększenie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu leczenia odwykowego.
- I.2.5. Wspieranie środowisk abstynenckich.
- I.2.6. Wspieranie rozwoju systemu specjalistycznego wsparcia udzielanego osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem na skutek uzależnienia od alkoholu, zmierzającego do ich integracji społecznej.
- I.2.7. Wspieranie i realizacja programów rehabilitacyjnych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu przebywających w zakładach karnych.

II. Ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci z rodzin, z problemem alkoholowym, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

II.1. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.

Beneficjenci:

- dzieci z rodzin z problemem alkoholowym

Wskaźniki:

- liczba świetlic z programem socjoterapeutycznym oraz świetlic z programem opiekuńczo-wychowawczym na terenie województwa wielkopolskiego;
- liczba dzieci z terenu województwa biorących udział w zajęciach prowadzonych w świetlicach z programem socjoterapeutycznym oraz w świetlicach z programem opiekuńczo-wychowawczym;
- odsetek dzieci z rodzin z problemem alkoholowym biorących udział wychowawców zajęciach odbywających się wychowawców świetlicach realizujących program opiekuńczo-wychowawczy oraz program socjoterapeutyczny;
- liczba wychowawców pracujących w świetlicach, którzy ukończyli specjalistyczne szkolenia w zakresie socjoterapii;
- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w specjalistycznych formach pomocy;
- liczba innych miejsc udzielających wsparcia dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym;

Działania:

II.1.1. Tworzenie nowych i wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym a także oferujących pomoc dzieciom z FAS i FASD.

II.1.2. Wdrażanie standardów pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym w placówkach świadczących pomoc.

II.1.3. Realizacja działań mających na celu rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, tworzenie i upowszechnianie działań profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym.

II.2. Zwiększenie kompetencji osób zajmujących się pomaganiem dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.

Beneficjenci:

- osoby zajmujące się pomaganiem dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych szkoleń;
- liczba uczestników szkoleń;
- liczba osób objętych programami konsultacyjno-superwizyjnymi dla pracowników świetlic;
- liczba zrealizowanych programów konsultacyjno-superwizyjnych dla pracowników świetlic;

Działania:

II.2.1. Szkolenia dla pracowników świetlic z programem socjoterapeutycznym i opiekuńczo-wychowawczym oraz innych grup zawodowych w zakresie pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym oraz dzieci z FAS i FASD.

II.2.2. Realizacja działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących w świetlicach i innych placówkach świadczących pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym.

II.3. Poprawa funkcjonowania rodziny dotkniętej problemami picia szkodliwego i uzależnienia od alkoholu.

Beneficjenci:

- osoby współuzależnione (dzieci i dorośli)
- pracownicy placówek leczenia odwykowego oraz DPS

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników leczenia odwykowego w zakresie pracy terapeutycznej z rodziną;
- liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników DPS w zakresie pracy terapeutycznej z rodziną;
- liczba zakładów leczenia odwykowego oferujących pomoc psychologiczną i psychoterapeutyczną dla rodzin osób pijących szkodliwie i uzależnionych od alkoholu;

Działania:

II.3.1. Szkolenie pracowników leczenia odwykowego i pracowników socjalnych w zakresie pracy z rodziną.

II.4. Poprawa funkcjonowania dorosłych członków rodzin osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.

Beneficjenci:

- DDA
- pracownicy placówek leczenia odwykowego

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych szkoleń pracowników lecznictwa odwykowego w zakresie pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dorosłych członków rodzin osób pijących szkodliwie lub uzależnionych od alkoholu;
- liczba zakładów lecznictwa odwykowego oferujących pomoc psychologiczną i psychoterapeutyczną dla dorosłych członków rodzin osób pijących szkodliwie lub uzależnionych od alkoholu;

Działania:

II.4.1. Szkolenie pracowników lecznictwa odwykowego w zakresie pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dorosłych członków rodzin osób pijących szkodliwie lub uzależnionych od alkoholu.

II.4.2. Zwiększenie dostępności i rozszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej i psychoterapij dla dorosłych członków rodzin osób pijących szkodliwie lub uzależnionych od alkoholu.

III. Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież.

III.1. Zwiększenie jakości i dostępności programów profilaktycznych.

Beneficjenci:

- społeczności lokalne;
- samorząd lokalny;
- dzieci i młodzież;
- organizacje pozarządowe;
- grupy zawodowe: psychologów, pedagogów, nauczycieli wychowawców; pracowników w placówkach oświatowych opiekuńczo wychowawczych; pracowników socjalnych, kuratorów i innych;

Wskaźniki:

- liczba odbiorców programów;
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych;
- ewaluacja programów;
- liczba przeszkolonych przedstawicieli różnych instytucji;

Działania:

III.1.1. Inspirowanie władz samorządu lokalnego oraz organizacji pozarządowych do uwzględniania profilaktyki problemów wynikających z używania środków psychoaktywnych w gminnych i powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych.

III.1.2. Upowszechnianie nowoczesnych programów profilaktycznych realizowanych w środowisku szkolnym i rodzinnym oraz w grupach podwyższonego ryzyka.

II.1.3. Wspieranie programów z elementami profilaktyki w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, stanowiących alternatywę wobec używania napojów alkoholowych.

III.2. Utrwalenie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży oraz zwiększenie świadomości młodzieży w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu.

Beneficjenci:

- dzieci i młodzież;
- organizacje pozarządowe;
- rodzice
- grupy zawodowe: psychologów, pedagogów, nauczycieli wychowawców; pracowników w placówkach oświatowych opiekuńczo wychowawczych; pracowników socjalnych, kuratorów i innych;

Wskaźniki:

- odsetek abstynentów wśród niepełnoletniej młodzieży;
- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach sportowych, kampaniach i programach promujących aktywność fizyczną i zdrowy styl życia;
- liczba młodzieży uczestniczącej w programach rówieśniczych;
- liczba podejmowanych przedsięwzięć/kampanii;

Działania:

III.2.1. Realizacja i wspieranie kampanii edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości młodzieży na temat szkód wynikających z picia alkoholu przez dzieci i młodzież.

III.2.2. Inicjowanie różnorodnych form profilaktyki rówieśniczej (programów opartych na działaniach liderów młodzieżowych).

III.2.3. Organizowanie i wspieranie działań służących promocji zdrowego stylu życia z uwzględnieniem aktywności kulturalnej i sportowej dzieci i młodzieży.

III.3. Zmniejszenie liczby młodzieży często pijącej alkohol i upijającej się.

Beneficjenci:

- dzieci i młodzież;
- rodzice;

Wskaźniki:

- odsetek młodzieży spożywającej alkohol w ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem;
- odsetek młodzieży upijającej się;
- liczba młodzieży uczestniczącej w programach profilaktyki selektywnej i wskazującej;
- liczba młodzieży uczestniczącej w programach interwencyjnych;
- liczba przeszkolonych instruktorów lub realizatorów programów;
- liczba placówek realizujących działania z obszaru profilaktyki selektywnej i wskazującej;

Działania:

III.3.1. Realizacja działań z obszaru profilaktyki selektywnej i wskazującej, adresowanych do grup ryzyka i młodych ludzi eksperymentujących z alkoholem.

III.3.2. Udzielanie pomocy i wsparcia rodzicom, których dzieci piją alkohol.

III.4. Zmiana postaw dorosłych wobec picia alkoholu przez dzieci i młodzież oraz zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców.

Beneficjenci:

- rodzice;
- sprzedawcy napojów alkoholowych;

Wskaźniki:

- liczba rodziców uczestniczących w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych;
- odsetek dorosłych, którzy nie pozwalają na picie przez młodych ludzi;
- odsetek rodziców, którzy deklarują wychowywanie dzieci bez stosowania przemocy;
- liczba przeszkolonych sprzedawców napojów alkoholowych;
- odsetek młodych ludzi napotykających na odmowy sprzedawców przy próbie kupna alkoholu;

Działania:

III.4.1. Wspieranie działań edukacyjnych dla dorosłych w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu przez dzieci i młodzież.

III.4.2. Wdrażanie i upowszechnianie programów edukacyjnych adresowanych dla rodziców, zwiększających ich kompetencje wychowawcze w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży.

III.4.3. Realizacja oraz wspieranie kampanii, programów i działań edukacyjnych promujących wychowywanie dzieci bez przemocy.

III.4.4. Szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych.

IV. Poprawa jakości działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

IV.1. Podniesienie kompetencji członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pełnomocników/koordynatorów gminnych programów w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych.

Beneficjenci:

- członkowie GKRPA
- pełnomocnicy gminni ds. rozwiązywania problemów alkoholowych;
- koordynatorzy gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, konferencji, seminariów oraz liczba uczestników;
- liczba osób, które uzyskały certyfikat specjalisty w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych;
- liczba opublikowanych materiałów edukacyjnych dla osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych;
- wypracowanie systemu współpracy;

Działania:

IV.1.1. Udzielanie wsparcia samorządom gminnym w zakresie prowadzonej przez nich lokalnej polityki wobec alkoholu.

IV.1.2. Organizacja i wsparcie merytoryczne szkoleń, konferencji, seminariów z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych.

IV.1.3. Opracowanie i dystrybucja materiałów edukacyjnych dla osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych.

IV.2. Zwiększenie wiedzy wójtów/burmistrzów/prezydentów miast oraz radnych w zakresie polityki lokalnej wobec alkoholu.

Beneficjenci:

- wójtowie/ burmistrzowie/prezydenci miast;
- radni;

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, konferencji, seminariów oraz liczba uczestników;

Działania:

IV.2.1. Organizacja i wsparcie merytoryczne szkoleń, konferencji, seminariów z zakresu rozwiązywaniem problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych.

IV.3. Zwiększenie liczby gminnych programów uwzględniających diagnozę lokalnych problemów, zasobów i potrzeb w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Beneficjenci:

- samorządy lokalne;

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, konferencji, seminariów oraz liczba uczestników;
- liczba i rodzaj badań przeprowadzonych w samorządach lokalnych;
- liczba gminnych programów uwzględniających diagnozę lokalnych zasobów i potrzeb w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;

Działania:

IV.3.1. Prowadzenie edukacji i wsparcia w zakresie sporządzania diagnozy lokalnych problemów zasobów i potrzeb.

V. Wzmocnienie podmiotów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu.

V.1. Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji poprzez rozwój specjalistycznych placówek oraz programów dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych.

Beneficjenci:

- placówki leczenia odwykowego, wobec których Sejmik Województwa Wielkopolskiego jest organem założycielskim;
- inne oddziały leczenia odwykowego z terenu województwa wielkopolskiego;
- specjalistyczne placówki ambulatoryjnego leczenia w zakresie leczenia uzależnień;
- uzależnieni i ich rodziny.

Wskaźniki:

- Zwiększenie liczby osób leczonych w placówkach leczenia odwykowego.

Działania:

- V.1.1. Wspieranie finansowe placówek leczenia odwykowego, wobec których Sejmik Województwa Wielkopolskiego jest organem założycielskim poprzez finansowanie konkretnych programów zmierzających do poprawy jakości świadczonych usług, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, zasad funkcjonowania i rodzajów zakładów leczenia odwykowego oraz udziału innych zakładów opieki zdrowotnej w sprawowaniu opieki nad osobami uzależnionymi od alkoholu.
- V.1.2. Wspieranie finansowe placówek leczenia odwykowego, dla których Sejmik Województwa Wielkopolskiego nie jest organem założycielskim poprzez finansowanie konkretnych programów zmierzających do poprawy jakości świadczonych usług, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, zasad funkcjonowania i rodzajów zakładów leczenia odwykowego oraz udziału innych zakładów opieki zdrowotnej w sprawowaniu opieki nad osobami uzależnionymi od alkoholu
- V.1.3. Wspieranie nowoczesnych programów terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych, uzależnionych krzyżowo oraz z podwójną diagnozą.

V.2. Działania na rzecz modernizacji istniejącej bazy placówek prowadzących leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu oraz współuzależnionych, a także wspieranie stwarzania warunków sprzyjających powstawaniu nowych placówek i ich wyposażaniu.

Beneficjenci:

- placówki leczenia odwykowego;
- centra integracji społecznej;
- domy pomocy społecznej;
- uzależnieni i ich rodziny.

Wskaźniki:

- liczba objętych terapią;
- liczba zmodernizowanych placówek leczenia odwykowego;
- liczba nowych placówek.

Działania:

- V.2.1. Wspieranie i udzielanie pomocy merytorycznej przy tworzeniu nowych placówek leczenia odwykowego.
- V.2.2. Realizacja zadań wynikających z zapisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym poprzez wspieranie organizowania i wyposażania centrów integracji społecznej.
- V.2.3. Tworzenie stacjonarnych specjalistycznych ośrodków dla osób uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych, w tym dla dzieci i młodzieży,

podopiecznych domów pomocy społecznej.

V.2.4. Udzielanie wsparcia istniejącym publicznym placówkom leczenia odwykowego w podnoszeniu poziomu świadczonych usług.

V.2.5. Prowadzenie Regionalnego Centrum Profilaktyki Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Rogoźnie.

V.3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych od alkoholu osadzonych w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz osób, które opuściły te placówki.

Beneficjenci:

- organizacje, które tworzą ośrodki leczenia odwykowego;
- instytucje zainteresowane tworzeniem ośrodków leczenia odwykowego;
- zakłady karne, areszty śledcze;
- uzależnieni i ich rodziny.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych programów;
- liczba uczestników objętych programem;
- liczba nowopowstałych ośrodków.

Działania:

V.3.1. Upowszechnianie w zakładach penitencjarnych programów edukacyjno - terapeutycznych z osadzonymi - uzależnionymi od alkoholu.

V.3.2. Wprowadzanie do zakładów karnych programów korekcyjnych dla sprawców przemocy.

V.3.3. Wspieranie programów edukacyjno – terapeutycznych prowadzonych z osobami uzależnionymi od alkoholu po opuszczeniu zakładów penitencjarnych.

V.3.4. Wspieranie powstawania profesjonalnych ośrodków, centrów integracyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu, opuszczających zakłady karne.

V.4. Wdrażanie metod wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji wobec nadużywających alkoholu pacjentów podstawowej opieki zdrowotnej.

Beneficjenci:

- pracownicy podstawowej opieki zdrowotnej;
- pracownicy leczenia odwykowego;
- uzależnieni i ich rodziny.

Wskaźniki:

- liczba przeszkolonych lekarzy, pielęgniarek i innych osób działających w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom;
- wzrost liczby diagnoz w ramach programu przesiewowego (AUDIT);
- liczba placówek współpracujących.

Działania:

V.4.1. Edukacja lekarzy i innych pracowników służby zdrowia w zakresie stosowania metody wczesnej diagnozy i krótkich interwencji w praktyce lekarzy rodzinnych.

V.4.2. Działania mające na celu poprawę kompetencji i poziomu wiedzy wśród lekarzy, lekarzy rodzinnych, studentów medycyny, a także innych osób zaangażowanych w naprawę szkód zdrowotnych związanych z chorobą alkoholową.

V.4.3. Inicjowanie współpracy między zakładami leczenia odwykowego a placówkami podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie przekazywania informacji, konsultacji w przedmiocie uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu, objęcie szczególną opieką medyczną dzieci alkoholików.

VI. Monitoring

VI.1. Monitorowanie stanu problemów alkoholowych na terenie województwa wielkopolskiego i w wybranych gminach.

Beneficjenci:

- realizatorzy programów terapeutycznych i profilaktycznych;
- instytucje i organizacje zajmujące się profilaktyką alkoholową;
- odbiorcy – czyli społeczeństwo;

Wskaźniki:

- bazy danych;
- wyniki ewaluacji;
- raporty;

Działania:

VI.1.1. Zbieranie i opracowywanie danych statystycznych dotyczących problemów alkoholowych, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI.1.2. Dokonanie profesjonalnej diagnozy opartej na cyklicznych, rzetelnych badaniach problemów i zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu przez dzieci i młodzież oraz dorosłych.

- VI.1.3. Gromadzenie bazy danych o miejscach i formach pomocy dla osób z problemem alkoholowym.
- VI.1.4. Pozyskiwanie, za pośrednictwem Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia oraz Narodowego Funduszu Zdrowia, danych nt. stanu leczenia odwykowego w województwie wielkopolskim oraz ocena tych danych.
- VI.1.5. Pozyskiwanie danych nt. liczby interwencji domowych, liczby przestępstw, danych dotyczących przestępczości nieletnich oraz liczby wypadków drogowych spowodowanych przez „nietrzeźwych” i ich ofiar za pośrednictwem Komendy Wojewódzkiej Policji.
- VI.1.6. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w celu pozyskiwania przydatnych danych do diagnozy problemów alkoholowych w województwie.

3. FINANSOWANIE PROGRAMU

W imieniu Zarządu Województwa Wielkopolskiego zadania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Województwa Wielkopolskiego realizować będzie Departament Ochrony Zdrowia i Przeciwdziałania Uzależnieniom Wielkopolskiego Urzędu Marszałkowskiego.

Na realizację zadań Wojewódzkiego Programu są przeznaczone środki uzyskiwane zgodnie z art. 9 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z tytułu wydawania zezwoleń na hurtową sprzedaż napojów alkoholowych do 18% zawartości alkoholu.

Wojewódzki Program ma charakter ramowy, zachodzi zatem konieczność corocznego, szczegółowego określenia zadań, realizowanych w ramach tego Programu i określenia ich w harmonogramie realizacji w danym roku, przyjętym stosowną uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego.

Finansowanie realizacji poszczególnych zadań, wynikających z Harmonogramu określa preliminarz wydatków opracowany na dany rok, zgodny z projektem budżetu województwa w dziale 851 – ochrona zdrowia, w rozdziale 85154 - przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz 852 – pomoc społeczna , w rozdziale 85202 – domy pomocy społecznej.

